

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Idy Hanzelovej a členiek senátu JUDr. Aleny Adamcovej a JUDr. Marianny Reiffovej, v právnej veci navrhovateľky **M. A.**, právne zastúpenej JUDr. D. S., proti odporkyňi **Sociálnej poisťovni so sídlom v Bratislave**, Ul. 29. augusta č. 8, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporkyne č. X. z 27. decembra 2006 v spojení s rozhodnutím totožného čísla z 26. júna 2007 o **zamietnutí žiadosti o priznanie invalidného dôchodku**, o odvolaní odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č.k. 26Sd/87/08-37 zo 16. októbra 2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č.k. 26Sd/87/08-37 zo dňa 16. októbra 2008, **p o t v r d z u j e**.

Navrhovateľke náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e :

Rozsudkom krajského súdu bolo zrušené rozhodnutie odporkyne z 27. decembra 2006 a 26. júna 2007, ktorými bola zamietnutá žiadosť navrhovateľky o priznanie invalidného dôchodku z dôvodu, že ani po doplatení poisťného na dôchodkové poistenie má navrhovateľka ku dňu vzniku invalidity vykázanú dobu poistenia len 4 roky a 202 dní a nespĺňa zákonnú podmienku pre priznanie dávky 5 rokov doby poistenia v posledných 10 rokoch pred dňom vzniku invalidity.

Krajský súd zrušil rozhodnutia odporkyne s poukazom na § 250j ods. 2 písm. a/ OSP pre nesprávnosť právneho názoru odporkyne, ktorá nezohľadnila obdobie starostlivosti navrhovateľky o jej bezvládnú tetu pre účely dôchodkového poistenia ako náhradnú dobu. Krajský súd poukázal na to, že v zmysle príslušnej právnej úpravy (ktorú citoval v rozhodnutí) teta navrhovateľky nie je „blízkou osobou“, to však nemení nič na skutočnosti, že navrhovateľke bol právny status osoby celodenne sa starajúcej o bezvládnú blízkú osobu – tetu H.Z priznaný individuálnym správny aktom (rozhodnutím kompetentného štátneho orgánu. Na základe takéhoto určenia jej právneho postavenia jej bol právoplatne priznaný a vyplácaný príslušný peňažný príspevok. Napriek nesprávnosti postupu správneho orgánu, ktorý navrhovateľke priznal opakovaný peňažný príspevok za opatrovanie tety, pretože ju považoval za „blízkou osobu“, nemožno jej takto – právoplatným rozhodnutím príslušného správneho orgánu priznaný právny status odňať, pretože by to bolo v rozpore s princípom právnej istoty. Prv príslušnými štátnymi orgánmi priznané právne nároky nemôžu byť neskôr účastníkovi bez zmeny relevantných skutočností odňaté.

Pokiaľ odporkyňa obdobie starostlivosti navrhovateľky o jej bezvládnú tetu nezohľadnila pre účely obdobia dôchodkového poistenia ako náhradnú dobu, neposúdila túto okolnosť správne, preto krajský súd jej rozhodnutie zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

V ďalšom konaní bude podľa názoru krajského súdu povinnosťou odporkyne vychádzať z vysloveného právneho názoru krajského súdu a obdobie osobnej starostlivosti navrhovateľky o jej bezvládnú tetu započítať do obdobia dôchodkového poistenia, ktoré navrhovateľka získala v posledných 10 rokoch pred vznikom jej invalidity, t.j. od 16. novembra 1996 do 15. novembra 2006 a o jej nároku na invalidný dôchodok opätovne rozhodnúť.

Odporkyňa v odvolaní proti rozsudku krajského súdu navrhla rozsudok zmeniť a potvrdiť odvolaním napadnuté rozhodnutia o zamietnutí žiadosti o invalidný dôchodok. Odporkyňa nesúhlasila s vysloveným právnym názorom krajského súdu a poukázala na ustanovenie § 169c ods. 2 zák.č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení zák.č. 446/2000 Z.z., z ktorého vyplýva, že doba osobnej starostlivosti o blízkou osobu, ktorá bola prevažne alebo úplne bezvládna a nebola umiestnená v zariadení sociálnych služieb alebo v obdobnom zdravotníckom zariadení, získaná od 1. januára 1976 do 31. decembra 2000 sa hodnotí podľa predpisov účinných do 31. decembra 2000.

Predpisom účinným do 31. decembra 2000 bol § 9 ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení, podľa ktorého platilo ak zamestnanie trvalo aspoň rok, započítavajú sa doň aj náhradné doby. Náhradnou dobou, okrem iného, podľa § 9 ods. 1 písm. k/ v znení účinnom do 31. decembra 2000 bola aj doba osobnej starostlivosti o blízku osobu, ktorá bola úplne alebo prevažne bezvládna a nebola umiestnená v ústave sociálnej starostlivosti alebo obdobnom zdravotníckom zariadení, a to najskôr od 1. januára 1976. Okruh blízkych osôb na účely tohto ustanovenia jednoznačne a taxatívne určuje § 8 ods. 2 vyhlášky FMPSV č. 149/1988 Zb. Blízkymi osobami podľa tohto ustanovenia sú manželia a príbuzní v priamom rade, deti, súrodenci, zať a nevesta, a to ktorékoľvek z manželov. Vzhľadom na takto jednoznačne a taxatívne vymedzený okruh blízkych osôb, starostlivosť o ktoré je možné hodnotiť, nie je možné hodnotiť na účely dôchodkového poistenia ako náhradnú dobu, dobu osobnej starostlivosti o tetu.

V tejto súvislosti poukázala odporkyňa aj na ustálenú súdnu prax, napr. na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. Sdo 1/94 zo 7. mája 2004, č. 1 Sdo 149/02 z 19. februára 2003, ktorý v obdobnom prípade vyslovil jednoznačný právny názor, že ak sa navrhovateľka starala o tetu, ktorá nie je blízkou osobou, nemožno dobu starostlivosti zohľadniť na účely dôchodkového zabezpečenia. Ďalej odporkyňa uviedla, že v období od 1. mája 1997 do 4. novembra 2003 a následne od 16. novembra 2005 do 8. októbra 2006 bola evidovaná ako uchádzačka o zamestnanie, pričom v období od 1. januára 2001 do 31. decembra 2003 príspevok pred nástupom do zamestnania nepoberala. Rozhodnutím z 27. decembra 2006 odporkyňa navrhovateľke započítala dobu osobnej starostlivosti o jej úplne bezvládnou tetu do obdobia dôchodkového poistenia, napriek tomu navrhovateľka mala vykázané len 4 roky a 85 dní dôchodkového poistenia. Navrhovateľka sa dodatočne prihlásila na dôchodkové poistenie za obdobie od 16. novembra 2005 do 24. augusta 2006 a uhradila poistné na dôchodkové poistenie vo výške 16 920 Sk. V zmenovom rozhodnutí z 26. júna 2007 odporkyňa už navrhovateľke dobu osobnej starostlivosti o bezvládnou tetu na účely dôchodkového poistenia nezapočítala z dôvodu, že započítanie tejto náhradnej doby nebolo v súlade s ustanovením § 169c ods. 2 a § 9 ods. 1 písm. k/ zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov. Navrhovateľka sa stala invalidnou od 16. novembra 2006. K uvedenému dňu preukázala v posledných desiatich rokoch pred vznikom invalidity dobu poistenia len 4 roky a 202 dní. Navrhovateľka žiadala prvostupňový rozsudok vo veci samej potvrdiť a poukázala na to, že ako ťažko zdravotne postihnutá osoba

sa pri vybavovaní svojho nároku spravovala pokynmi odporkyne a mala za to, že tie sú v súlade s právnymi predpismi. Samostatným podaním navrhovateľka podala odvolanie proti výroku o trovách konania, ktoré jej v prvostupňovom konaní neboli priznané, pretože si ich v konaní pred súdom neuplatnila (náhradu trov právneho zastúpenia). Dôvodila tým, že právna zástupkyňa nebola na súdnom pojednávaní vyzvaná k uplatneniu náhrady trov.

Najvyšší súd, ako súd odvolací, preskúmal odvolaním napadnutý rozsudok a konanie, ktoré jeho vydaniu predchádzalo a dospel k záveru, že odvolanie odporkyne nie je dôvodné.

V konaní bolo nesporne zistené, že rozhodnutím z 27. decembra 2006 bola navrhovateľke uznaná doba dôchodkového poistenia od 16. novembra 1996 do vzniku invalidity 16. novembra 2006 v trvaní 4 roky a 85 dní. O.i. jej bola započítaná doba 46 dní v roku 1996, 365 dní v roku 1997, 365 dní v roku 1998, 365 dní v roku 1999, 366 dní v roku 2000 a 38 dní v roku 2006. Navrhovateľka uhradila poistné od 16. novembra 2005 do 24. augusta 2006 tak, aby dosiahla dobu poistenia 5 rokov. Odporkyňa novým rozhodnutím z 26. júna 2007 však opätovne rozhodla o zamietnutí žiadosti, keď podľa dôvodovej časti rozhodnutia neuznala dobu od 16. novembra 1996 a v roku 1997 uznala len 245 dní, celkom teda neuznala z doby pôvodne uznanej rozhodnutím z 27. decembra 2006 – 166 dní doby poistenia. Naproti tomu za rok 2005 uznala o 46 dní viac a za rok 2006 o 236 dní viac. Napriek tomu, že dôvodom vydania nového rozhodnutia bolo doplatené poistného, odporkyňa týmto novým rozhodnutím bez uvedenia právneho a skutkového dôvodu neuznala celú dobu poistenia pôvodným rozhodnutím uznanú. Rozhodnutie z 27. decembra 2006 je z tohto hľadiska pre absolútny nedostatok dôvodov nepreskúmateľné.

Skutkové a právne dôvody neuznania doby od 16. novembra 1996 – 30. apríla 1997 odporkyňa uviedla až v písomnom vyjadrení k odvolaniu navrhovateľky.

V súdnom konaní navrhovateľka predložila rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (identifikované sú rozsudkom krajského súdu), že jej bol priznaný peňažný príspevok za opatrovanie blízkej osoby a bola jeho poberateľkou aj vo vyššie uvedenej rozhodujúcej dobe. Vyplácanie príspevku bolo zastavené od 1. mája 1997. Na čl. 31 súdneho spisu je oznámenie odporkyne adresované navrhovateľke zo 17. januára 2007, podľa ktorého jej bolo oznámené príslušné číslo účtu na dodatočné zaplatenie poistného vo výške 16 920 Sk

od 16. novembra 2005 do 24. augusta 2006 na dôchodkové poistenie, ktorú sumu určila samotná odporkyňa.

Na základe uvedených skutočností dospel odvolací súd k záveru, že

1/ odporkyňa bez uvedenia právneho dôvodu rozhodnutím z 26. júna 2007 zmenila svoje rozhodnutie z 27. decembra 2006 pokiaľ ide o stanovenie doby poistenia pre účely priznania invalidného dôchodku, keď bez uvedenia dôvodov nevychádzala z právoplatného rozhodnutia príslušných orgánov, ktoré uznali starostlivosť navrhovateľky o blízku osobu a ktorú aj sama v pôvodnom rozhodnutí uznala,

2/ odporkyňa zmenila svoje právne posúdenie uvedenej doby bez uvedenia príslušného ustanovenia zákona o zmene pôvodného rozhodnutia vo výroku ako aj v dôvodovej časti rozhodnutia,

3/ odporkyňa argumentovala až v písomnom vyjadrení súdu ustanoveniami § 8 vyhl.č. 149/1988 Zb., ktorým sa vykonáva zákon o sociálnom zabezpečení, ktorý je už t.č. právne neúčinný,

4/ odporkyňa sa nezaoberala ani ustanoveniami § 116 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého blízkou osobou sú aj prípadní ďalší príbuzní (napr. teta) alebo iná osoba v obdobnom vzťahu za predpokladu, že existuje medzi nimi blízky vzťah, z ktorého možno vyvodiť, že ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú,

5/ podľa názoru odvolacieho súdu rozdielne právne posúdenie veci odporkyňou nemôže byť na ujmu navrhovateľky v situácii, ak odporkyňa sama, pred zmenou právneho posúdenia opatrovania tety, navrhovateľke sama vypočítala a oznámila potrebnú sumu doplatku poistného. Je preto výlučne na odporkyni, aby sa v novom konaní s vyššie uvedenými skutočnosťami zaoberala a opätovne rozhodla o nároku navrhovateľky.

Pokiaľ navrhovateľka podala odvolanie proti výroku o nepriznaní náhrady trov konania, odvolací súd nezistil vecný dôvod na zmenu rozsudku krajského súdu, keďže právna zástupkyňa bola prítomná na pojednávaní a jej tvrdenú osobnú indispozíciu v dôsledku ktorej trovy neuplatnila, za taký dôvod súd nepovažuje.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 20. augusta 2009

JUDr. Ida Hanzelová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová